

HRVATSKO
KATOLICKO
SVEUČILIŠTE
ZAGREB
UNIVERSITAS
STUDIORUM
CATHOLICA
CROATICA
ZAGREBIA

Detaljni izvedbeni plan

Akadska godina:
2024/2025

Semestar:
Zimski semestar

Studiji:

Povijest (R) (izborni)
Komunikologija (R) (izborni)
Psihologija (R) (izborni)
Sestrinstvo (R) (izborni)
Sociologija (R) (izborni)
Sestrinstvo (I) (izborni)

Godina studija:
1

I. OSNOVNI PODACI O KOLEGIJU

Naziv kolegija: Hrvatsko iseljništvo i povratništvo u 19. i 20. stoljeću

Status kolegija:
Obvezni

ECTS bodovi: 4

Ukupno opterećenje kolegija

Vrsta nastave

Ukupno sati

Predavanje

30

Seminar

15

Mjesto i vrijeme održavanja nastave: HKS - prema objavljenom rasporedu

II. NASTAVNO OSOBLJE

Nositelj kolegija

Ime i prezime: Hofgräff Marić Darija

Akademski stupanj/naziv:

Kontakt e-mail:

dhofgraeff@arhiv.hr

Telefon:

Suradnici na kolegiju

III. DETALJNI PODACI O KOLEGIJU

Opis kolegija	<p>Upoznati studente s ulogom države u reguliranju iseljavanja/povratka stanovništva u europske i prekomorske zemlje tijekom 19. i 20. stoljeća. Na primjerima rada pojedinih državnih institucija (Kraljevska zemaljska vlada u Zagrebu, Iseljenički komesarijat i dr.), privatne inicijative i Crkve u Hrvatskoj identificirati mehanizme koji su oblikovali iseljeničko-povratnička pitanja. Ispitati kvalitetu privatno-pravne zaštite iseljenika i povratnika u okviru koje su se rješavala pitanja vezana uz mirovine, ostavine, osiguranja i dr., s posebnim naglaskom na zaštiti siromašnih iseljenika i povratnika, uključujući i iseljeničku siročad. U tome smislu želi se dokazati kontinuitet između habsburškog i međuratnog razdoblja u kojemu je uloga Hrvata u odnosu na politiku iseljavanja i povratka stanovništva bila značajna ne samo u administrativnome već i izrazito socijalnome smislu, bez obzira na društveno-političke okvire u kojima se Hrvatska nalazila u razdoblju 19. i 20. stoljeća. Predmet može obuhvatiti i socijalističko razdoblje, uključujući i migracije za vrijeme Domovinskog rata, što će ovisiti o broju i zainteresiranosti studenata.</p>
Obveze studenata	<p>KIRKPATRICK, Clifford. "Selective Immigration: The New Mercantilism". <i>Journal of Social Forces</i> 3 (1925), br. 3.; KUHAR, Martin. Eugenika u hrvatskoj medicini i njezin utjecaj na javnost u razdoblju od 1859. do 1945. Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet, 2015.; STIPETIĆ, Vladimir. "Artur Benko Grado (1875-1946) – zaboravljeni statističar i ekonomist". Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci: časopis za ekonomsku teoriju i praksu 21 (2003): 7-16.; SUPEK, Olga; ČAPO ŽMEGAČ, Jasna. „Effects of Emigration on a Rural Society: Demography, Family Structure and Gender Relations in Croatia“. U: <i>Roots of the Transplanted</i>, vol 1, ur. Dirk Hoerder, Inge Blank. New York: Columbia University Press, 1994, 311-339.; ZAHRA, Tara. <i>The Great Departure - Mass Migration from Eastern Europe and the Making of the Free World</i>. New York. : W. W. Norton and Co., 2016.</p>
<i>Literatura</i>	
Obvezna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ovladati temeljnim historiografskim pojmovima iz hrvatske i svjetske povijesti vezanima uz hrvatsko iseljništvo i povratništvo 19. i 20. stoljeća. 2. Prepoznati temeljne procese iseljavanja i povratka stanovništva iz hrvatske i svjetske povijesti 19. i 20. stoljeća. 3. Prikupljati stručnu i znanstvenu literaturu i istraživati izvore u arhivima, knjižnicama, muzejima i srodnim ustanovama u skladu sa zadacima seminarskih radova, ili u zamjenu pristupiti izradi zajedničkih grupnih projekata, ovisi o dogovoru nastavnika i studenata. 4. Kritički analizirati i interpretirati izvore, znanstvenu i stručnu literaturu u skladu sa zadacima seminarskih radova. 5. Napisati jasan i strukturiran seminarski rad. 6. Održati jasno i strukturirano seminarsko izlaganje. 7. Aktivno i argumentirano sudjelovati u seminarskim raspravama. 8. Pridržavati se etičkih načela u radu.

Dopunska

HOFGRÄFF MARIĆ, Darija. Iseljenici i povratnici: Pravni i institucijski aspekti u razdoblju Austro-Ugarske Monarhije i Kraljevine SHS - Kraljevine Jugoslavije. Zagreb: Školska knjiga, 2021 (monografija); **BRUNNBAUER, Ulf.** *Globaliziranje jugoistočne Europe: iseljenici, Amerika i država : od kraja 19. stoljeća.* Zagreb: Srednja Europa, 2019.; 497-503. **HOLJEVAC, Većeslav.** *Hrvati izvan domovine.* Zagreb: Matica hrvatska, 1967. (1. izdanje); 1968. (2. izdanje); **ANTIĆ, Ljubomir.** *Hrvati i Amerika.* Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada, 2002.; **ANTIĆ, Ljubomir.** „Prilog istraživanju austrijske iseljeničke politike i zakonodavstva kao činilaca masovnog iseljavanja iz Dalmacije pred Prvi svjetski rat”. *Zadarska revija* 2-3 (1985):242-254.; **KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira.** "Djelovanje velike ekonomske krize na migraciona kretanja jugoslavenskih naroda". U: *Svetska ekonomska kriza 1929-1934. i njen odraz u zemljama jugoistočne Evrope*, ur. Vasa Čubrilović. Beograd: Balkanološki institut Srpske akademije nauka i umetnosti, 1976, 337-366.; **KRIŠTO, Jure.** *Stoljeće služenja Bogu, Redu i narodu: Kongregacija sestara dominikanki Sv. anđela čuvara.* Zagreb: Hrvatski institut za povijest; Korčula: Kongregacija sestara dominikanki Sv. anđela čuvara, 2005.; **LAKATOŠ, Josip.** *Narodna statistika.* Zagreb: vlastita naklada, 1914.; **NEJAŠMIĆ, Ivica.** "Iseljavanje iz Hrvatske u europske i prekomorske zemlje od sredine 19. stoljeća do 1981. - pokušaj kvantifikacije". *Migracijske teme* 6 (1990), br. 4: 511-526.; **PULJIZ, Vlado;** BEŽOVAN, Gojko; MATKOVIĆ, Teo; ŠUČUR, Zoran; ZRINŠČAK, Siniša. *Socijalna politika Hrvatske.* Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta, 2008. **STOJANOVIĆ, Dimitrija J.** "Zaštita djece". U: *Narodna zaštita: almanah 1914.-1924.* Zagreb, 1924, 54-57.; **SZABO, Agneza.** "Štamparov suvremenik Josip Šilović - utemeljitelj Zaklade za kolonizaciju siročadi iz gladnih hrvatskih krajeva i Zaklade siročadi naših iseljenika u vrijeme Prvog svjetskog rata". *Acta medico-historica Adriatica* 13 (2015), Supplement 1: 49-62.

Način ispitivanja i ocjenjivanja

Brojčana ljestvica ocjenjivanja studentskog rada je:

nedovoljan (1) - 0 do 49,9 %

dovoljan (2) - 50 do 64,9 %

dobar (3) - 65 do 79,9 %

vrlo dobar (4) - 80 do 89,9 %

izvrstan (5) - 90 do 100 %

Način polaganja ispita

Način stjecanja ocjene:

a. **Nastavne aktivnosti** - 70 % ocjene

1. seminarske obveze - 20%

2. 1. kolokvij - 25 %

3. 2. kolokvij - 25 %

b. **Završni ispit** - 30 % ocjene

usmeni ispit - 30 % (za prolaz je nužno riješiti 50 % ispita)

Detaljan prikaz ocjenjivanja unutar Europskoga sustava za prijenos bodova

VRSTA AKTIVNOSTI	ECTS bodovi - koeficijent opterećenja studenata	UDIOOCJENE (%)
Pohađanje nastave	1,2	0
Seminarsko izlaganje	0,84	30

Kolokvij - međuispit	0,56	20
Kolokvij - međuispit	0,56	20
Ukupno tijekom nastave	3,16	70 %
Završni ispit	0,84	30 %
UKUPNO BODOVA (nastava+zav.ispit)	4	100 %

IV. TJEDNI PLAN NASTAVE

Seminari

#	Tema
1	1. Uvodno predavanje: studentske obveze, podjela seminarских zaduženja, upute o načinu rada 2. Determinante razvoja socijalne politike 3. Razlozi, mehanizmi i rute iseljavanja hrvatskog stanovništva 19. - 20. stoljeće 4. Fenomen vrbovanja stanovništva na iseljavanje - nekad i danas 5. Učinak iseljeničkih doznaka na domaću ekonomiju - nekad i danas 6. Kolokvij 7. Položaj žene u hrvatskom iseljeništvu 8. Obrazovanje hrvatske djece u zemljama iseljenja 9. Znameniti Hrvati iseljenici i njihova humanitarna angažiranost 10. Utjecaj novinskih napisa na oblikovanje javnog mišljenja o iseljavanju i povratku stanovništva 11. Demografija 12. Kolokvij 13. Povratak nekad i danas (asimilacija, razlozi, problemi i sl.) 14. Komparativne prednosti života u Hrvatskoj u odnosu na druge europske zemlje 15. Zaključni komentar ***teme seminarских radova mogu se nadopunjavati što će ovisti o broju studenta na predmetu. Osim navedenih tema studenti mogu birati i teme vezane uz iseljavanje i povratak stanovništva kroz socijalističko razdoblje, uključujući i iseljavanje za vrijeme Domovinskog rata.

Predavanja

#	Tema
---	------

1	<p>1. Uvodno predavanje: predavljanje plana i programa rada, pojašnjenje studentskih obveza, literature 2. Uloga države i ključni čimbenici razvoja socijalne politike, zašto iseljavamo- tradicija, potreba ili pomodarstvo? 3. RAZDOBLJE AUSTRO-UGARSKE MONARHIJE (Začetci državne institucionalizacije nad iseljavanjem i povratkom stanovništva kroz prizmu pravne i institucijske regulative i uloga Kraljevske zemaljske vlade u Zagrebu) 4. Statistički pokazatelji o iseljavanju i povratku 5. Socijalna zaštita iseljenika i povratnika (organizacija odlaska i povratka bolesnih i osiromašenih iseljenika) 6. Kolokvij 7. RAZDOBLJE KRALJEVINE SHS - KRALJEVINE JUGOSLAVIJE (Propalo gospodarstvo - razlog novog vala iseljavanja) 8. Institucijska i pravna organizacije iseljeničtva - povratništva u Hrvatskoj (uloga i značaj Iseljeničkog komesarijata u Zagrebu); statistički pokazatelji o iseljenicima i povratnicima 9. Pomoć iseljenicima u realizaciji iseljavanja preko informativnih ureda, i njihova suradnja s novinskim redakcijama 10. Povratnička populacija (razlozi povratka i razine zbrinjavanja povratnika, Dom u Jelsi) 11. Kolokvij 12. Uloga i značaj dr. Josipa Šilovića (Narodna zaštita) 13. Utjecaj sestara dominikanki Kongregacije Svetih anđela čuvara na Korčuli u zbrinjavanju i obrazovanju iseljeničke siročadi i djece skitnica 14. Turističko-domaćinska škola u Vignju kao poseban socijalni model vezan uz školovanje iseljeničke siročadi i dr. 15. Zaključna razmatranja ****Nastavne teme vezane uz iseljavanje i povratak stanovništva mogu obuhvatiti i socijalističko razdoblje, uključujući razdoblje Domovinskog rata, te pratiti trendove trenutnih migracijskih procesa. Sve ovisi o broju i zainteresiranosti studenata.</p>
---	---